

11.08.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**11 Ağustos 2023
Cuma**

11.08.2023

RESMÎ GAZETE'DE BUGÜN

11 Ağustos 2023 Cuma

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

ATAMA KARARLARI

— Cumhurbaşkanlığı Tarafından Yapılan Atamalar Hakkında Kararlar (Karar: 2023/381, 382, 383, 384)

YÖNETMELİK

— Nükleer Enerji ve İyonlaştırıcı Radyasyona İlişkin Denetim ve Yerinde İncelemeler Yönetmeliği

TEBLİĞLER

— Konkordato Gider Avansı Tarifesi

— İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ

— Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği (Sıra No: 19)'nde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (Sıra No: 24)

— Uluslararası Gözetim Şirketlerinin Faaliyetten Süreli Men'i Hakkında Tebliğ (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2023/27)

YARGI BÖLÜMÜ

YARGITAY KARARI

— Yargıtay 11. Hukuk Dairesine Ait Karar

DÜZELTME: 9/8/2023 Tarihli ve 151 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile İlgili

'Ahmet Buğdayı'ndan Türk ekonomisine 750 milyon liralık katkı sağlanacak

Duru Gıda ile Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi'nin ortaklaşa yürüttüğü proje kapsamında geliştirilen ve bu yıl ilk kez çiftçiyle buluşan ata tohumumuz Ahmet Buğdayı'nda da ilk hasat gerçekleştirildi.

Bulgurluk olarak ekimi yapılan; susuzluğa dayanıklı, kaliteli, yüksek verimli yapısıyla Ahmet Buğdayı'nın Türkiye ekonomisine 750 milyon TL'lik katkı sağlayacağı tahmin ediliyor. Projeye ilişkin konuşan Duru Gıda Yönetim Kurulu Başkanı Emin Duru "Nesiller boyunca babadan oğula ekip biçilen ve tükenmek üzere olan "Ahmet Buğdayı" tohumları ilk kez 2019 yılında toprakla buluştu.

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi ile 2017'den bu yana ortaklaşa yürüttüğümüz Ahmet Buğdayı projesi, ülkemizde doğru tarım uygulamaları adına hayata geçirilen en önemli örneklerden biri olarak ön plana çıkıyor. Ar- Ge çalışmalarında geliştirdiğimiz tohumlar, analizlerinin ardından üreticilerimize kazandırıldı" dedi.

TZOB'dan tarım envanterinin hazırlanması çağırısı

Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB) Genel Başkanı Şemsi Bayraktar, tarım envanterini ortaya çıkarmak için yapılan sayımların Türkiye'nin tarımsal yapısını gözler önüne sereceğini belirterek, "Ülkemizin tarım envanteri hazırlanmalıdır." ifadesini kullandı.

Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB) Genel Başkanı Şemsi Bayraktar, Türkiye'de tarımın en önemli sorunlarından birisinin tarım envanterinin tam olarak ortaya konulamaması olduğunu bildirdi.

Sağlıklı bir tarım envanterinin, başta üretim planlaması olmak üzere, sektördeki tüm paydaşlara karar almada bilgi ve güç sağlayacağına dikkati çeken Bayraktar, şunları kaydetti: "Tarım envanterini ortaya çıkarmak için yapılan sayımlar Türkiye'nin tarımsal yapısını, bu yapıda zaman içerisinde ortaya çıkan değişimleri gözler önüne serecektir. Tarımsal politikaları doğru belirlememiz, tarımsal potansiyelimizin tamamını kullanabilmemizin önünü açacaktır. Ülkemizin tarım envanteri hazırlanmalıdır."

Bayraktar; planlı, talebe uygun bir üretimin tarım açısından hayati öneme sahip olduğuna işaret ederek, "Bir sene bir üründe fiyatın yükseldiğini gören çiftçilerimizin, ertesi sene o ürüne yönelmesi nedeniyle ürün bolluğu ve dolayısıyla fiyatlarda aşırı düşüş yaşanabiliyor. Ertesi yıl aynı ürünün fiyatı üretim azlığından yükseliyor. Üretici de tüketici de mağdur oluyor." ifadelerini kullandı.

11.08.2023

Tarım sektöründe yapılacak sayımla tarımsal işletme verilerinin ortaya konulacağıının altını çizen Bayraktar, bu sayede üretim maliyetleri ve gelirler hakkında da bilgi edinileceğini belirtti.

"Tarım sayımına her türlü desteği vermeye hazırız"

Bayraktar, geçmiş tarım sayımlarında olduğu gibi, 755 ziraat odası ile tarım sayımına her türlü desteği vermeye hazır olduklarını kaydederek, şu değerlendirmede bulundu: "Türkiye Ziraat Odaları Birliği olarak, otomasyon sistemimizle, tarımla ilgili verilere anında ulaşp, tarımı kesintisiz izleyip, tarımsal politikaların belirlenmesine katkıda bulunuyoruz. Sistemimiz, Tarım ve Orman Bakanlığımızın Çiftçi Kayıt Sistemi'yle entegre çalışıyor ve Türkiye İstatistik Kurumuna düzenli veri akışı sağlıyor. Nihai olarak ise tarım envanterinin tam ve sağlıklı bir şekilde belirlenmesi şüphesiz tüm paydaşlarıyla Türk tarımını ileri taşıyacak ve rekabet gücünü artıracaktır."

Şimşek: TCMB rezervleri 115.6 milyar ABD Doları seviyesine yükseldi

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek Twitter hesabından Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası rezervleriyle ilgili bir açıklama yaptı. Şimşek "ABD Doları seviyesinde olan brüt rezervler 4 Ağustos haftası itibarıyla 115.6 milyar ABD Doları seviyesine yükseldi. Böylece son iki ayda rezervlerde 17.1 milyar ABD Dolarına varan artış kaydedildi" dedi.

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, son iki ayda rezervlerde 17,1 milyar dolara varan artışlar yaşandığını belirterek, **"Rezerv artışlarının, kur korumalı mevduat dönüşlerinin rekor seviyede olduğu ağustos ayında devam etmesi oldukça anlamlı. Piyasa koşulları elverdiği ölçüde rezerv biriktirmeye devam edeceğiz."** ifadelerini kullandı.

Şimşek, sosyal medya hesabından yaptığı açıklama ile Merkez Bankasının rezerv artışını değerlendirdi.

Merkez Bankası verilerine göre, 2023 mayıs sonu itibarıyla 98,5 milyar dolar seviyesinde olan brüt rezervlerin 4 Ağustos haftası itibarıyla 115,6 milyar dolar seviyesine yükseldiğini ifade eden Şimşek, şunları kaydetti:

Rezerv biriktirmeye devam edeceğiz

"Böylece son iki ayda rezervlerde 17,1 milyar dolara varan artış kaydedildi. Bu dönemde net rezervler ise 20,1 milyar dolar yükselişle 15,7 milyar dolar

11.08.2023

seviyesinde gerçekleşti. Rezerv artışlarının, kur korumalı mevduat donüşlerinin rekor seviyede olduğu ağustos ayında devam etmesi oldukça anlamlı. Piyasa koşulları elverdiği ölçüde rezerv biriktirmeye devam edeceğiz."

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının (TCMB) verilerine göre, toplam rezervler 4 Ağustos haftasında bir önceki haftaya kıyasla 1 milyar 817 milyon dolar artışla 113 milyar 774 milyon dolardan 115 milyar 591 milyon dolara yükseldi. Rezervlerdeki yukarı yönlü eğilim üst üste 8'inci haftaya taşınırken, son iki ayda rezervlerdeki artış 17,1 milyar dolara ulaştı. Bu dönemde net rezervler de 20,1 milyar dolar yükselişle 15,7 milyar dolar seviyesinde gerçekleşti.

Mehmet Simsek
@memetsimsek · [Takip et](#)

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası verilerine göre, 2023 Mayıs sonu itibarıyla 98.5 milyar ABD Doları seviyesinde olan brüt rezervler 4 Ağustos haftası itibarıyla 115.6 milyar ABD Doları seviyesine yükseldi.

Böylece son iki ayda rezervlerde 17.1 milyar ABD Dolarına varan artış... [Daha fazla göster](#)

ÖS 5:50 · 10 Ağu 2023

 6,4 B **Yanıtla** **Paylaş**

[1,7 B yanıtı oku](#)

Bakan Bolat: Enflasyonla mücadele birinci ve en öncelikli hedefimiz

Ticaret Bakanı Ömer Bolat, enflasyonla mücadelenin birinci ve en öncelikli hedefleri olduğunu söyledi.

Ticaret Bakanı Ömer Bolat, Mersin Valisi Ali Hamza Pehlivan'ı ziyaret etti, ardından Suphi Öner Öğretmenevi'nde sivil toplum kuruluşu temsilcileri ve iş insanlarıyla bir araya geldi.

Bakan Bolat, burada yaptığı konuşmada, seçimlerin ardından hükümet programındaki hedefler doğrultusunda çalışmalara hızla devam ettiklerini belirtti.

İş dünyasının en önemli çatı kuruluşlarından 24'ünün başkanları ile bu yılın ikinci yarısı için istişare ve koordinasyon toplantısı yaptıklarını anımsatan Bolat, "Enflasyonla mücadele birinci ve en öncelikli hedefimiz." dedi.

Kahramanmaraş merkezli depremlerin yüz ölçümü ve nüfus olarak Türkiye'nin büyük bir kısmını etkilediğine işaret eden Bolat, "6 Şubat depreminin etkilediği 11 vilayetteki, özellikle de en çok tahribat yaptığı 4 şehir ve 2 ilçemizdeki bütün çalışmaların hükümetimizin en önemli öncelikleri arasında olduğunu bir kere daha ifade etmek istiyorum." diye konuştu.

Bolat, Türkiye'nin son 20 yılda yıllık yüzde 5,4 ortalamayla büyüme kaydettiğini ve milli gelirin 906 milyar dolara çıktığını vurgulayarak, "Sayın Cumhurbaşkanı'mızın liderliğinde geçmiş AK Parti hükümetleri, istikrar ve güven kavramını kendisine çıpa edinerek icraat, hizmet ve eser siyasetiyle, 'halka hizmet hakka hizmettir' anlayışını

11.08.2023

düster edinerek, gece gündüz çalışarak bu başarıların elde edilmesinde çok büyük rol oynadılar." ifadesini kullandı.

Refahı artırma, sosyal adaleti sağlama, bölüşümü daha adil gerçekleştirme konularında reform ve hizmet eksenli politika izlediklerini anlatan Bolat, milletin bu gerçeği görüp yeniden kendilerine hizmet dönemi nasip ettiğini dile getirdi.

"İhracatçılarımız canla başla gayret ediyorlar"

Bolat, Türkiye'nin son 20 yılda mal ve hizmet ihracatında önemli başarılar elde ettiğini belirtti.

İhracatçının işini kolaylaştırmak için çalışmalar yaptıklarını söyleyen Bolat, şöyle devam etti:

"2023 yılı dünyada yüksek enflasyonla mücadele anlamında, faiz oranlarının gelişmiş ülkelerde yaklaşık yüzde 500 artırıldığı bir ortamda, küresel üretim, dünya üretiminde gerilemenin yaşandığı, dünya ticaretinde artışın yüzde 2'lere gerilediği, dünya üretiminin yüzde 3'e gerilediği, bizim en büyük pazarımız olan Avrupa Birliği'nin yüzde 0,5 ile 1 arasında ancak büyüyebileceği, Amerika'nın yüzde 1 ile 1,5 arası büyüyebileceği zor bir yıl. Buna rağmen ihracatçılarımız canla başla gayret ediyorlar. Biz de Bakanlık olarak bütün gayretimizle onlara destek olmaya çalışıyoruz."

"İhracatçılarımızın ülkemize puanlar kazandıracak ihracat golleri atmalarını bekliyoruz"

Bolat, 2028 için büyük hedefler olarak mal ihracatında 400 milyar dolar ve hizmet ihracatında 200 milyar dolar hedef belirlediklerini belirterek şunları ifade etti:

"Eximbank'ın sermayesini temmuz ayı içinde yüzde 40 artırarak 20,8 milyara çıkardık. Bu 6,8 milyarlık artırım, yaklaşık 70 milyar lira ekstra ihracat finansmanı olacaktır. İhracatçılarımız hemen başvurularını yapmaya başladılar zaten. Merkez Bankamız ihracat reeskont kredisini günde 300 milyondan 5 kat artışla 1,5 milyara çıkardı. Bu da ihracatçılarımızı önemli ölçüde rahatlatan bir finansmana erişim imkanı oldu. Bundan sonra artık ihracatçılarımızın ülkemize puanlar kazandıracak ihracat golleri atmalarını bekliyoruz."

Bolat, Türkiye'de ilk Serbest Bölge'nin Mersin'de açıldığını anımsatarak, "Bugün 19 tane serbest ticaret bölgemiz var. Onaylanan 4 tanesi yolda. İnşallah önümüzdeki zaman içinde onları da hizmete alacağız." dedi.

Mersinli esnaf ve sanatkara yeni finans desteği

Mersin'de esnaf ve sanatkarlara Kovid-19 süreci dahil yoğun desteklerde bulduklarını anlatan Bolat, kente gelmeden önce esnafın özellikle finansman sıkıntısı çektiği bilgisi aldıklarını söyledi.

Bolat, bu bilgiyi aldıktan sonra ilgililerle görüşüğünü dile getirerek şunları kaydetti:

11.08.2023

"Hem Halk Bankası Genel Müdürü hem de Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği Başkanı Abdülkadir Akgül Bey ile görüştüm. Kendilerinden özellikle finansman konusunda desteklerini artırmalarını istedim. Her ikisi de bana şu müjdeyi vermeme özellikle söylediler; 'Mersin'de esnaf ve sanatkara finansman kanallarımızı açıyoruz. şu anda, yarından itibaren 100 milyon liralık bir yeni esnaf sanatkar kredisi tahsis ettik.' dediler. Bu finansman da 5 yıl vadeli, yıllık sabit değişmeyen sadece yüzde 12,5 faizli ve 6'şar aylık taksitlerle ödemeli çok özel bir finansman paketi. Yıllar içinde geri ödemesi de tabii çok daha kolay olacak."

Toplantı daha sonra basına kapalı devam etti.

Bakan Bolat'a programlarında Ticaret Bakan yardımcıları Mustafa Tuzcu, Volkan Ağar, Mahmut Gürçan ve Sezai Uçarmak, AK Parti Mersin milletvekilleri Ali Kıratlı ve Havva Sibel Söylemez ile Akdeniz Belediye Başkanı Mustafa Gültak eşlik etti.

İhracat pazarlarımızın ithalatında keskin düşüş

Küresel talep daralması, Türkiye'nin en büyük ihracat pazarlarının ithalatlarını da olumsuz etkiliyor.

Hilal SARI

Türkiye'nin en büyük ihracat pazarlarında parasal sıkılaşma ve geçim krizlerinin reel gelirleri eritmesine paralel yaşanan talep bozulması sonucu ciddi bir daralma yaşanıyor. 2023'ün ilk yarısında Türkiye'nin ihracatında düşüşler yaşadığı bu pazarların ithalatlarında da sert düşüşler görülüyor.

Parasal sıkılaşma ve inatçı enflasyon nedeniyle yaşanan küresel talep daralması, Türkiye'nin en büyük ihracat pazarlarının ithalatlarında da keskin düşüşler getiriyor. Ülkelerin resmi dış ticaret verileri ve Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) ihracat verilerine göre, ihracatımızda keskin bir düşüş yaşanan pazarların çoğunda ithalat da sert bir düşüş içinde.

Almanya başta olmak üzere Avrupa Birliği (AB) ekonomilerinde, ABD, İngiltere, Irak ve Mısır gibi ihracat pazarlarının yılın ilk yarısına ilişkin ithalat verileri keskin bir talep daralmasına işaret ederken, Fransa ithalatı düştüğü halde Türkiye'den ithalatını artıran bir AB ekonomisi olarak öne çıkıyor. Rusya ve Ukrayna'nın ithalatında 2023 yılında keskin artışlar görülürken, Türkiye'nin savaş halindeki iki ülkeye ihracatında da keskin bir artış var.

ALMANYA: Almanya'nın yılın ilk yarısında yaptığı toplam ithalat Destatis verilerine göre geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 4,1 düşüşle 694,4 milyar euro'ya geriledi. Türkiye'nin Almanya'ya ihracatı ise yılın ilk yedi ayında önceki yıla göre yüzde 1,6 düştü.

İTALYA: Euro Bölgesi'ndeki en büyük ikinci ihracat pazarımız İtalya'nın ithalatı da yılın ilk beş ayında yüzde 4,1 düşüşle 253,58 milyar Euro'ya geriledi. İtalya'nın bu dönemde Avrupa Birliği ülkelerinden yaptığı ithalatı yüzde 2,1 düşerken, aynı dönemde AB dışı ülkelere ithalatı yüzde 13,8 düştü. Öte yandan İtalya'nın AB'ye ihracatı ilk beş ayda yüzde 1,9 düşerken, AB dışı ülkelere ihracatı ise yüzde 2,1'lik düşüş kaydetti. İtalya yılın ilk beş ayında AB ülkeleriyle 6,1 milyar euro dış ticaret açığı bulunurken, AB dışı ülkelerle 16,7 milyar euroluk bir dış ticaret fazlası bulunuyor.

FRANSA: AB içindeki en büyük ihracat pazarlarımızdan Fransa'nın ithalatı Fransa Ekonomi Bakanlığı verilerine göre 2023'ün ilk çeyreğinde yıllık bazda yüzde 7,1 düşerken, 2. çeyrekte ise düşüş yavaşladı ve yüzde 0,9'luk bir azalma oldu. Buna rağmen Türkiye'nin Fransa'ya ihracatı ilk yedi aylık dönemde yüzde 15,8 artmış durumda. Fransa ilk çeyrekte 181,2 milyar Euro, 2. çeyrekte 179,6 milyar euro ithalat gerçekleştirdi.

HOLLANDA: Türkiye'nin 9. büyük ihracat pazarında ithalat ilk çeyrekte ocak ve şubat aylarındaki yüzde 16 ve yüzde 11,5'lik artışın etkisiyle yüzde 8,9 artmış olsa da, mart, nisan ve mayıs aylarında ithalat yıllık bazda sırasıyla yüzde 1,4, yüzde 3,6 ve yüzde 9,1 düşüşle talep daralmasının hızlandığına işaret ediyor.

AVRUPA BİRLİĞİ: Türkiye'nin en büyük ihracat pazarlarının bulunduğu ve küresel ticaretin AB'nin ithalatı da ilk çeyrekte yüzde 11,5 düşüşle 658 milyar Euro'ya gerilerken, aynı dönemde ihracatı yüzde 1,4 düşüşle 656 milyar Euro'ya geriledi.

ABD: Fed'in sıkılaştırma döngüsü sona yaklaşıyor olsa da, merkez bankasının enflasyon dizginlemek için bilinçli bir şekilde ekonomiyi soğutmasıyla ABD'nin ilk altı ayda ithalatı yüzde 4 düşüşle 80,1 milyar dolara geriledi. İhracatı ise yüzde 2,5 artışla 37,6 milyar dolara ulaştı. Türkiye'nin ABD'ye ihracatındaki düşüş ise yüzde 17,3.

İNGİLTERE: Enerji krizinden önemli bir darbe alan İngiltere ekonomisinin ithalatı ise 2023'ün ilk beş ayında geçen yılki 257,8 milyar sterlin düzeyinden 247,8 milyar sterline geriledi. Bu da yüzde 4'lük bir düşüşe denk geliyor. Türkiye'nin İngiltere'ye yılın ilk yedi ayında ihracatı ise yüzde 8,7 düşmüş durumda.

IRAK: En büyük 6. ihracat pazarımız Irak'ta ise Fransız enerji devi Totalenergies ile yapılan 27 milyar dolarlık petrol anlaşması orta vadede görünümü düzeltse de, ilk yedi ayda Irak'a olan ihracatımız yüzde 10'a yakın düştü. Irak'ın ithalatı 2022 yılının tamamında yüzde 31,7 düşerken, 2023'ün ilk çeyreğinde önceki çeyrekteki 9,15

milyar dolardan 7,72 milyar dolara geriledi. Bu da yüzde 16'lık bir düşüşe denk geliyor.

MISIR: Ukrayna'daki savaştan en çok etkilenen buğday ithalatçılarından biri olan Mısır'da ise petrol ürünleri, demir çelik, kimyasal ve plastik kalemlerinde mayıs ithalatındaki sert düşüşler, ithalatının yüzde 47'si imalat girdisi olan Afrika ekonomisinde de işlerin zorlaştığına işaret ediyor. Mısır'ın ilk dört aydaki ithalatı değer bazında yüzde 27,4 düşüşle 5,36 milyar dolara gerilerken, bu rakam 2022'nin ilk dört ayı için 7,38 milyar dolardı. Mayıs ayında ise ithalat yıllık bazda yüzde 9,4 düşüşle 7,12 milyar dolara geriledi. İthalatı mayısta sert artan kalemler ilaç (yüzde 14,2), mısır (yüzde 46,4), buğday (yüzde 92,5) ve doğalgaz (yüzde 21,3) oldu.

RUSYA: Türkiye'nin 2023'ün ilk yedi ayında ihracatının yüzde 75'in üzerinde arttığı Rusya pazarında ise 'Rusya dostu' ülke olmanın ticaret avantajlarından faydalanıyoruz. Rusya Merkez Bankası verilerine göre Rusya'nın mal ve hizmet ithalatı ilk çeyrekte yüzde 74,3, 2. çeyrekte yüzde 76,9 arttı. Merkez Bankası'nın bu yıl yüzde 2,5'lik büyüme öngördüğü Rusya ekonomisinin ihracatındaki artış ise yüzde 100'ün üzerinde. İlk çeyrekte yüzde 104,6, ikinci çeyrekte yüzde 101'lik bir artış kaydedilmiş.

UKRAYNA: Savaş halindeki Ukrayna'nın diğer ticaret ortaklarından ithalatı da çok dalgalı bir seyir içinde, aydan aya keskin iniş ve çıkışlar kaydediliyor. Fourkites verilerine göre Şubat 2023'te yıllık yüzde 450 artışla ithalattaki dalgalanma zirve yaptı. Türkiye'nin Ukrayna'ya ihracatı ise yılın ilk yedi ayında yüzde 64 yükselmiş durumda. Rusya ile ticari ilişkilerin güçlenerek devam etmesi Batılı müttefiklerimizce şimdilik bir yaptırım görmese de, önümüzdeki dönem için böyle bir olasılık var.

Döviz mevduatı 1,1 milyar dolar azaldı

Yurt içi yerleşiklerin döviz mevduatı bir haftada 1 milyar 63,1 milyon dolar düşüş gösterdi.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası(TCMB) tarafından açıklanan verilere göre, bir önceki hafta 171 milyar 543,4 milyon dolar olan yurt içi yerleşiklerin döviz mevduatı 4 Ağustos ile sona eren haftada 170 milyar 408,3 milyon dolara geldi.

Gerçek kişilerin döviz mevduatları bir önceki haftaya göre 2 milyar 422,8 milyon dolar azalarak 102 milyar 121,0 milyon dolar olurken, tüzel kişilerin döviz mevduatı 1 milyar 287,8milyon dolar artarak 68 milyar 287,3 milyon dolara ulaştı.

Yurt içi yerleşiklerin parite etkisinden arındırılmış toplam yabancı para mevduatı 804 milyon dolar azaldı. Parite etkisinden arındırıldığında gerçek kişilerin döviz mevduatları 2 milyar 157 milyon dolar azalırken, tüzel kişilerin döviz mevduatları 1 milyar 352 milyon dolar artış gösterdi.

KKM'de yeni rekor: 3,3 trilyon TL oldu

Kur korumalı TL mevduat ve katılma hesaplarındaki tutar artışı sürüyor. Kur korumalı TL mevduat ve katılma hesapları 3 trilyon 132 milyar TL'den 3 trilyon milyar 282 TL'ye çıktı.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun (BDDK) haftalık bülteninde yer alan bilgilere göre, kur korumalı TL mevduat ve katılma hesapları 3 trilyon 132 milyar TL'den 3 trilyon milyar 282 TL'ye çıktı.

Aynı haftada krediler 10 trilyon 539,5 milyar TL'den 10 trilyon 331,7 milyar TL'ye gerilerken, mevduat 12 trilyon 339 milyar TL'den 12 trilyon 593,7 milyar TL'ye yükseldi.

Tüketici kredileri 1 trilyon 412,5 milyar TL'den 1 trilyon 415 milyar TL'ye, bireysel kredi kartları 839,8 milyar TL'den 854 milyar TL'ye çıktı.

Takipteki alacaklar 170,5 milyar TL'den, 170 milyar TL'ye indi.

Veriler 4 Ağustos ile biten haftayı kapsıyor.

İşsizlik Türkiye’de tabii ki düşük görünür!

Alaattin AKTAŞ

11 Ağustos 2023 Cuma

Yok yok, aklınıza hemen oranlarla oynandığı gibi bir düşünce gelmesin. Bu konuda zaman zaman kuşkular oluşmuyor değil ama oranlara müdahale var mı yok mu, bilemem. Kimi dönemler birbiriyle çelişen sayılar görmüştük gerçi; ancak bugün üstünde durmak istediğim başka, daha temel bir soruna eğilmek istiyorum.

Bu arada yeri gelmişken belirtmek isterim; yazılarımda işsizlik konusuna niye fazla yer vermediğim zaman zaman sorulur. Bu sorular aklıma hep ünlü sanatçı Cem Yılmaz’ın yıllar önce bir sahne şovunda söylediklerini getiriyor:

“Bana niye politikacı taklidi yapmadığım soruluyor. Peki yapayım; hödö, hödö, hödö!”

Hep aynı şey! İşsizlikle ilgili yazılabilecekler de neredeyse öyle; hep aynı!

İşsizlik oranımızın grafiği döviz kurundan bile daha durağan. Adeta hız sabitleyici ile giden otomobil gibi; otomatik pilotta uçan uçak gibi...

Oranın illa oynak olması, dalgalanma göstermesi gerekmiyor ama olumlu yönde de bir gelişme görmüyoruz; daha da ötesi bu işsizlik oranı çok da anlam ifade etmiyor.

İşsizlik düşük değil, düşük görünüyor

Gelin işsizliğin bizde nasıl düşük görüldüğüne ilişkin basit bir örnek verelim:

Dört aile ve her bir ailenin anne, baba ve yetişkin iki çocuktan oluşan dört ferdi var.

- Birinci ailede yalnızca baba çalışmak istiyor ve işgücü piyasasına giriyor. Baba iş de buluyor. Bu ailede işsiz yok, işsizlik oranı da sıfır.

- İkinci ailede baba ile birlikte anne de çalışmak istiyor ama iş bulabilen yalnızca biri. Bu ailede çalışmak isteyen iki kişiden biri işsiz, yani işsizlik oranı yüzde 50.

- Üçüncü ailede anne ve babanın yanı sıra çocuklardan biri de çalışmak istiyor. Ama işi ara ki bulasın, yalnızca baba (ya da anne veya çocuk) çalışabiliyor. Bu ailede çalışmak isteyen üç kişiden ikisi işsiz, yani işsizlik oranı yüzde 66.

- Dördüncü aile iyice geçim zorluğu çekiyor ve anne, baba ve iki çocuk hepsi birden iş arıyor. Dört kişi birden işgücü piyasasında. Ne var ki yine yalnızca bir kişi iş bulabilmiş durumda. Çalışmak isteyen dört kişinin üçü işsiz. Bu ailedeki işsizlik oranı yüzde 75.

İşte Türkiye birinci aile konumundadır! Çalışmak isteyen az, dolayısıyla da işsiz az ya da örnekte olduğu gibi yok, bu yüzden de işsizlik oranı düşüktür.

Çalışmak isteyenleri az olanın işsizlik oranı da düşük olur!

TÜİK'in dün açıkladığı son veri haziran ayına ait ve Türkiye'de işgücüne katılma oranı yüzde 52.9 düzeyinde. Yani çalışabilir durumdaki her 100 kişinin yaklaşık 53'ü çalışma isteğinde bulunuyor, 47 kişi ise işgücü piyasasına çeşitli nedenlerle girmiyor.

İşgücüne katılma oranı erkeklerde yüzde 70.7, kadınlarda ise yüzde 35.5.

Peki bu oran Avrupa Birliği ortalaması kaçmış?

Sıkı durun, tam yüzde 74.7!

Gelin şimdi önce TÜİK verilerini özetleyelim, sonra da bu verileri Avrupa Birliği ortalamasındaki orana göre yeniden düzenleyelim. Bakalım bizde işsizlik aslında nerelerde olacakmış!

TÜİK'in haziran verilerine göre;

- 15 ve yukarı yaştaki nüfus 65.4 milyon.

- Bu nüfusun yüzde 52.9 oranındaki 34.6 milyonu çalışmak istemiş ve işgücü piyasasına girmiş.

- Çalışmak isteyenlerin 31.3 milyonu iş bulmuş ve 34.6 milyonun 3.3 milyonu işsiz kalmış, yani işsizlik oranı yüzde 9.6 olmuş. Şimdi Avrupa Birliği'nde yüzde 74.7 olan işgücüne katılma oranını bizim verilerimize uyarlayalım.

- 15 ve yukarı yaştaki nüfus 65.4 milyon.

- Bu nüfusun yüzde 74.7 oranındaki 48.9 milyonu çalışmak istemiş ve işgücü piyasasına girmiş.

- Çalışmak isteyenlerin 31.3 milyonu iş bulmuş ve 48.9 milyonun 17.6 milyonu işsiz kalmış, yani işsizlik oranı yüzde 35.9 olmuş.

Demek ki neymiş?

Bir; bizde iřsizlik dūřuk deęilmiř...

İki; bizde dūřuk olan çalışmak isteyenlerin sayısımış...

Üç; işsizlik oranımız çalışmak isteyenler az olduğu için böyle görünüyormuş, yani yanıltıcıymış...

Dört; çalışmak isteyenlerin sayısındaki her artış, işsizlik oranımızın yüksek görünmesine yol açacak "tatsız" bir durummuş...

Beř; iř arayanların sayısını olabildiğince dūřuk tutmakta yarar varmış...

Bazı ölkelerde çok yüksek

Avrupa Birliği ortalamasında bu yılın mart ayı itibarıyla yüzde 74.7 olan işgücüne katılma oranı Avrupa'daki bazı ölkelerde çok daha yüksek.

Birkaç ölkeyi örnek olarak verelim:

"İsviçre yüzde 83.5, Almanya yüzde 79.7, İzlanda yüzde 79.6, İngiltere yüzde 79.2, İsveç yüzde 78.5, Hollanda yüzde 75.7, Fransa yüzde 73.9, Norveç yüzde 72.8, Danimarka yüzde 71.8, Finlandiya yüzde 71.4, İtalya yüzde 66.5."

Avrupa ölkelerinde nüfusun bize göre daha yaşlı olduğunu ve bunun doğal olarak işgücüne katılma oranını dūřüreceęini de unutmayalım.

Sanayinin üretim performansında ayrışma

Naki BAKIR

11 Ağustos 2023 Cuma

Üretim; imalat sanayiinde yıllık bazda yüzde 2,1 artarken, madencilikte yüzde 11,6, elektrik, gaz, buhar sektöründe yüzde 3,4 azaldı. İmalat toplamdaki artışa 1,8 puan katkı yaptı, diğer iki sektör genel oranı 0,6'şar puan aşağı çekti.

Toplam sanayi üretimi, kur şokunun damgasını vurduğu haziran ayında, yıllık bazda yüzde 0,6 ile düşük olmakla birlikte deprem ayı şubattan bu yana aylar itibarıyla en yüksek yıllık artışı kaydetti.

Ancak, sanayi kolları ve özellikle imalat sanayii alt sektörleri arasındaki derin performans ayrışması dikkati çekti. Madencilik ile elektrik, gaz sektörlerinde üretim düşerken, toplam sanayi üretimindeki artış esas olarak imalat sanayiinden kaynaklandı. İmalat sanayiinde ise alt sektörler göre tam bir ayrışma yaşandı. Bazı alt sektörlerde adeta üretim patlaması, bazılarında ise sert düşüşler aya damgasını vurdu.

Sektör ve alt sektörlere göre sanayi üretiminde değişim (Haziran)				
	Aylık		Yıllık	
	Değ. (%)	Katkı (Puan)	Değ. (%)	Katkı (Puan)
TOPLAM SANAYİ	1,6	1,6	0,6	0,6
MADENCİLİK VE T. O.	-4,2	-0,2	-11,6	-0,6
İMALAT SANAYİ	2,3	2,0	2,1	1,8
Diğer Ulaşım Araçları	-1,0	0,0	61,4	1,5
Bilgisayar, elektronik ve optik ür.	20,4	0,5	52,0	0,9
Tütün ürünleri	-0,6	0,0	14,8	0,1
Fabrikasyon Metal ürünleri	-0,2	0,0	11,0	0,8
Mobilya	-2,3	-0,1	7,7	0,2
BYS makine ve ekipman	0,9	0,0	7,5	0,3
Elektrikli teçhizat	3,3	0,2	7,4	0,3
Motorlu Kara Taşıtları	-4,5	-0,3	6,0	0,4
Kauçuk ve plastik	3,4	0,1	2,3	0,1
Giyim	1,5	0,1	0,6	0,0
Deri	-0,4	0,0	0,5	0,0
Ağaç	4,3	0,1	0,4	0,0
Gıda ürünleri imalatı	3,2	0,4	0,1	0,0
Diğ. Metalik Olm. Mineraller	5,3	0,4	-0,7	0,0
Ana Metal Sanayii	6,7	0,4	-3,2	-0,2
Kok kömürü ve rafine petrol ür.	7,8	0,2	-7,0	-0,2
Kâğıt	6,0	0,2	-7,9	-0,3
Temel eczacılık	1,8	0,0	-9,1	-0,2
Kimya	1,3	0,1	-10,2	-0,7
İçeceklerin imalatı	-5,0	0,0	-12,9	-0,1
Tekstil ürünleri	0,3	0,0	-13,4	-1,5
Kayıtlı medya	-7,1	-0,1	-15,4	-0,1
Diğer İmalatlar	0,4	0,0	9,1	0,2
Makine ve ekipmanların kur. ve onar.	4,4	0,1	22,2	0,6
ELEKTRİK, GAZ, BUHAR	-2,1	-0,2	-3,4	-0,6

Sanayi üretiminde aylık ve yıllık değişim (%)		
	Aylık	Yıllık
Haziran 22	1,4	9,6
Temmuz 22	-6,7	3,2
Ağustos 22	2,6	1,8
Eylül 22	-1,6	1,2
Ekim 22	2,5	3,3
Kasım 22	-1,1	-1,1
Aralık 22	1,6	-0,3
Ocak 23	2,0	4,6
Şubat 23	-5,9	-8,2
Mart 23	5,9	0,4
Nisan 23	-0,9	-1,2
Mayıs 23	1,4	0,2
Haziran 23	1,6	0,6

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) sanayi üretiminde haziran ayı gerçekleştirmelerini açıkladı. Toplam sanayi üretimi önceki aya göre yüzde 1,6, geçen yılın aynı ayına göre ise yüzde 0,6 artış gösterdi. Aylık oran mevsim ve takvim etkilerinden, yıllık oran ise takvim etkisinden arındırılmış değişimi gösteriyor. Toplamdaki yıllık artış tamamen imalat sanayiinden kaynaklandı. Yıllık bazda imalat sanayii üretimi yüzde 2,1 artarken, madencilik ve taş ocakçılığı üretimi yüzde 11,6 ile sert bir düşüş kaydetti, elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme sektörünün üretiminde de yüzde 3,4 düşüş yaşandı.

Haziran ayları karşılaştırmasında imalat sanayii, endeksteki ağırlığı ile orantılı olarak toplam sanayi üretimindeki yıllık artışa 1,8 puan katkı yaparken, madencilik ile elektrik, gaz sektörlerindeki üretim düşüşleri genel oranı 0,6'şar puan aşağı çekti.

Kiminde patlama, kiminde sert düşüş

Sanayi üretimini imalat sanayii omuzlarken, alt sektörleri arasındaki derin performans ayrışması göze çarptı. Haziranda toplamda yüzde 2,1 yıllık üretim artışı kaydeden imalat sanayiinde diğer ulaşım araçları alt sektörü yüzde 61,4; bilgisayarlar, elektronik ve optik ürünler de yüzde 52 ile artış rekoru kırdı.

Tütün ürünlerinde yüzde 14,8, fabrikasyon metal ürünlerinde yüzde 11, mobilyada yüzde 7,7, diğer makine ve ekipmanların üretiminde yüzde 7,5, elektrikli teçhizat da yüzde 7,4, motorlu kara taşıtlarında da yüzde 6 ile yüksek oranlı üretim artışları kaydedildi. Üretim ayrıca kauçuk plastik alt sektöründe yüzde 2,3, giyimde yüzde 0,6, deride yüzde 0,5, ağaç ve ağaç ürünlerinde yüzde 0,4, gıda ürünleri imalatında yüzde 0,1 arttı.

Buna karşılık kayıtlı medyanın basımı ve çoğaltımında yüzde 15,4, en önde gelen alt sektörlerden tekstilde yüzde 13,4, içecek üretiminde yüzde 12,9, stratejik bir sektör olan kimyada 10,2, temel eczacılıkta yüzde 9,1, kâğıtta yüzde 7,9, kok kömürü ve rafine petrol ürünlerinde yüzde 7 ile yüksek oranlı üretim düşüşleri meydana geldi. Üretim ayrıca, ana metal sanayiinde yüzde 3,2, diğer metalik olmayan minerallerde yüzde 0,7 azaldı.

GSYH'ye etkisi ne olur?

Bu yıl ocak ayında yıllık bazda yüzde 4,6 artan sanayi üretiminde, Türkiye'nin depremlerle sarsıldığı şubattaki kan kaybının da etkisiyle yüzde 8,2 oranında sert bir düşüş yaşanmış, martta yüzde 0,4'lük artışın ardından, nisanda yüzde 1,2 daralma, mayısta ise yüzde 0,2'lik bir artış kaydedilmiş. Hazirandaki yüzde 0,6'luk artışla birlikte, nisanhaziran endekslerin ortalamasına göre sanayi üretimindeki değişim "eksi" yüzde 0,1 çıktı.

TÜİK sanayi üretim veri setine göre bu oran, ilk çeyreklere göre "eksi" yüzde 1,1 olmuştu. Sanayi üretimi, GSYH büyümesine en çok etki yapan faktörlerin başında geliyor. Ocakmart döneminde sanayi üretimi daralırken, yüzde 4'lük ilk çeyrek büyümesi esas olarak hizmetler sektöründen kaynaklanmıştı. Sanayinin ikinci çeyrek performansı, ilk çeyreğe kıyasla görece daha iyi olmakla birlikte, ikinci çeyrek GSYH büyümesi için yüksek beklentileri desteklemiyor.

Abdulkadir Selvi

Akbelen eylemcileri PKK istismarına tepki göstermeli

Terör ve şiddete bulaşmadığı sürece demokratik eylem haktır.

Marjinal grupların sızmasına rağmen Akbelen'deki eyleme de o gözle baktım. Ta ki PKK liderlerinden Duran Kalkan, Akbelen'i selamlayana kadar. PKK, Akbelen'den bir Gezi eylemi çıkarma hedefini ortaya koyana dek.

Gezi 28 Mayıs'ta başlamıştı. 3 Haziran'a kadar bir çevre eylemi havasındaydı. FETÖ'cü teröristlerin çadırları yakma provokasyonu, marjinal grupların Gezi'nin kontrolünü ellerine geçirmeleri, terör örgütlerinin geziyi kullanma çabalarıyla birlikte, Gezi çevre eylemi olmaktan çıkıp bir kalkışma girişimine dönüştü.

AKBELEN TEPKİ GÖSTERMELİ

Duran Kalkan, PKK lekesini Akbelen'e sürmeye çalışıyor. Akbelen eylemcileri eğer gerçekten ağaçların kesilmesine karşıysa PKK'ya karşı çıkmaları gerekiyor. Ormanları yakan terör örgütü PKK'ya tepki göstermeleri gerekiyor. Duran Kalkan'a, "Sen eli kanlı bir teröristsin. Biz PKK'ya da, PKK terörüne de karşıyız. Bizim eylemimizi kirletmene izin vermeyiz" demelerini bekliyorum. Ama PKK'ya ses çıkarmazlarsa, eylemlerinin üzerine PKK gölgesinin düşmesine engel olamazlar.

GEZİ NEYİ DEĞİŞTİRDİ

Duran Kalkan Gezi'yi kutsamaya çalışıyor ama Gezi Türkiye'ye pahalıya mal oldu. Gezi olayları 28 Mayıs 2013'te başladı. Niye mayıs ayı? Çünkü mayıs ayında Yavuz Sultan Selim Köprüsü'nün, Akkuyu Nükleer santralının temeli atılmıştı. Türkiye'ye nazar boncuğu takılması gereken bir aydı mayıs ayı.

Peki Gezi olayları başladığında ekonomik göstergelerimiz ne durumdaydı? Metin

11.08.2023

Toker, Demokrat Parti'nin ilk dönemini anlattığı kitabına, "DP'nin altın yılları" ismini vermişti. 2013 de Türkiye'nin altın yıllarıydı.

DEMİREL TAKE-OFF NOKTASI

Demirel, 12 Mart'a giden yılları anlatırken, "1965'te AP tek başına iktidar olmuştu. Yüzde 5 enflasyon, yüzde 7 büyüme vardı. Uçak pistten tekeri kesip, burnunu havaya kaldıracaktı. Türkiye makus talihini yenecekti. Türkiye tam Take-Off noktasına gelince 12 Mart müdahalesi ile bunun önünü kestiler. Ne zaman Türkiye Take-Off noktasına gelir, müdahale ederler" demişti.

Gezi olayları da tam Türkiye'nin Take Off noktasına geldiği bir anda patlak verdi.

2001- 2013 ARASI GÖSTERGELER

Tüm göstergeler iyiydi. Enflasyon tek haneye inmişti. Türkiye uzun süreli bir istikrarı yakalamıştı.

2001 yılında GSMH 197 milyar dolar, kişi başına milli gelir 3 bin 83 dolardı. Yıllık enflasyon yüzde 68.5, faiz oranı ise yüzde 70'ti. Dolar kuru 1.58 TL'ydi. 2001-2013 arasında Türkiye 5 kat büyüdü. 2013 yılında GSMH 951 milyar dolar, kişi başına milli gelir 12 bin 480 dolar, yıllık enflasyon 7.4, faiz oranı yüzde 4.75, dolar 1.70 seviyesindeydi. Bugün hâlâ o rakamları yakalayamıyoruz.

Gezi'nin Türkiye'ye faturası 200 milyar dolar oldu deniliyor. Ama bence Gezi bir kırılma oldu. Gezi'yle girdiğimiz karanlık tünelden 17-25 Aralık ve sonunda 15 Temmuz darbe girişimi ile çıktık.

GEZİCİLERİN ŞARTLARI

Gezi adına oluşturulan Taksim Platformu'nun Başbakan vekili Bülent Arınç'la görüşmelerinde buldukları talepler bunu anlatmaya yetiyor.

- 1- Başta üçüncü köprü, üçüncü havaalanı, Kanal İstanbul ve HES'lerin durdurulması
- 2- Savaş siyasetine karşı duruşun, kadınların bedenleri üzerinde denetim kuran muhafazakâr erkek politikalarına karşı yükselen sesin, tüm cinsel yönelim ve cinsiyet ayrımcılığına karşı mücadelenin önündeki engellerin kaldırılması

Bunun çevreyle, yeşille ne ilgisi var?

Akbelen eylemcileri bu tuzağa düşmemeli, PKK'nın hevesini kursağında bırakmalı.

EMİNE ERDOĞAN LİDER EŞLERİNİ İSTANBUL'DA TOPLAYACAK

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın eşi Emine Erdoğan hanımefendinin düzenlediği "Geçmişten Günümüze Kültürel Diplomasi" toplantısı için Çankaya

Köşkü'nde idim. Kadın büyükelçiler ile büyükelçi eşlerinin katıldığı toplantıda masada kendimi bir an Çankaya Köşkü'nü ilk olarak gazetecilere gezdirdikleri günü anlatırken buldum. Tabii haliyle kaç yılıydı, kaç yaşındaydınız gibi sorularla karşılaştım. Anılara dalınca yaşlandığımı hatırladım. Sözü bu salonların dili olsa da anlatsa, 28 Şubat resepsiyonlarında nelere tanıklık ettiler diye çevirdim.

İNSANİ DİPLOMASİ ÖRNEKLERİ

Emine hanım kültürel ve insani diplomaside dünyadaki öncü isimlerden birisi.

* Myanmar'da ölüm ve açlık tehlikesi ile karşı karşıya olan Arakan Müslümanlarını ziyaret ederek onların dramlarını dünya gündemine taşımaları

* Rusya-Ukrayna savaşının acı bilançosu olan Ukraynalı 772 yetim çocuğu Türkiye'ye getirdiğini de hatırlatmasam haksızlık olur.

* Mülteci kamplarında fotoğraf çektilirip, karabatak kuşları ile duyarlılık kasanların aksine Emine Erdoğan insani diplomasiye yüreğini koyuyor.

* Kültürel diplomasi temalı konuşmasında "Mazlum coğrafyaya umut olmaya devam edeceğiz" dedi. Büyükelçi ve eşlerine "Barış ve iyilik neferlerimizsiniz" diye

11.08.2023

seslendi. “Tek sermayemiz hayırseverliğimiz değil, dünyanın dertlerine deva olabilecek bir medeniyet tarihine sahibiz” vurgusu önemliydi.

Türkiye hâlâ bu misyonu sürdüren ülkelerden biri. Örneğin Rusya ile Ukrayna arasındaki tahıl koridorunda olduğu gibi.

DÜNYANIN GÖZÜ İSTANBUL'DA OLACAK

* Sıfır Atık projesini küresel bir duyarlılığa dönüştürmeyi başardı. BM Genel Sekreteri Guterres ile birlikte küresel Sıfır Atık Niyet Beyanı'nı imzalayıp, BM'de Sıfır Atık Özel Oturumu'nda konuşma yapmıştı.

Bir de “BM Sıfır Atık Yüksek Düzeyli Şahsiyetler Danışma Kurulu” oluşturuldu. Danışma Kurulu'nda BM Genel Sekreter Yardımcısı Guy Bernard Ryde, Surinam Devlet Başkanı'nın eşi Melissa Santokhi, Sierra Leone Devlet Başkanı'nın eşi Fatima Maada gibi isimler yer alıyor. Emine Erdoğan, dünyanın 12 ülkesinden önemli isimlerin yer aldığı Danışma Kurulu'nun ilk yüz yüze toplantısını 31 Ekim'de İstanbul'da yapacağını açıkladı. Dünyanın çevre sorunları ile boğuştuğu bir dönemde Türkiye'nin tanıtımı açısından önemli bir toplantı olacak.

AK PARTİ MERKEZE GELİYOR

Emine Erdoğan'ın 100. yılında 29 Ekim'e yaptığı özel vurgu dikkatimi çekti. “29 Ekim etkinliklerinin kültürel, sanatsal ve edebi hazinemizi sergileyecek, kutlu bir şölene dönüşmesini hedefliyoruz” dedi. Peki burada benim dikkatimi çeken neydi? Cumhurbaşkanı Erdoğan, Cumhurbaşkanlığı seçimini kazanınca 28 Mayıs'ta Külliye'ye Türk bayrağının yanı sıra Atatürk posterleri asılmıştı. Ermeni lobisinin baskısıyla Atatürk dizisini yayınlamaktan vazgeçen Disney'e en sert tepki AK Parti'den gelmişti. Atatürk'ün koltuğunda oturan Kılıçdaroğlu hâlâ tepki göstermediği halde ilk çıkışı AK Parti Sözcüsü Ömer Çelik yapmıştı. Emine Hanım'ın 29 Ekim vurgusu bir süredir gözlemlediğim AK Parti'nin merkez parti olma çabasının bir göstergesi olması nedeniyle dikkatimi çekti.

Esfender KORKMAZ

Türkiye kur tuzağından çıkamıyor

TÜİK'in açıkladığı Temmuz ayı Finansal yatırım araçları getiri oranlarına göre;

*Doların yıllık nominal getiri oranı yüzde 51,57 ve TÜFE'ye göre yıllık reel getiri oranı da yüzde 2,53 oldu.

*Euro'nun nominal getiri oranı yüzde 64,13 ve reel getiri oranı da yüzde 11,03 oldu.

Euro'nun reel getiri oranı daha yüksek oldu çünkü son bir yılda Euro, dolara karşı değer kazandı. 2022 Temmuz ayında Euro/dolar kuru 1,0023 iken, 2023 Temmuz ayında 1,1222 oldu.

Dolar uluslararası piyasalarda değer kaybetti. 2022 Temmuz ayında 105,07 olan dolar endeksi, 2023 Temmuz ayında 102,26'ya geriledi.

Dolar kuru üstünde çok spekülasyon yapılıyor. Özellikle **“Merkez Bankası kur artışını döviz satarak durduruyor.”** deniliyor. MB eğer yapabiliyorsa çok doğru yapıyor.

Aslında teorik olarak MB müdahalesine gerek olmadan dalgalı kur sisteminin ödemeler dengesini ve döviz kurunu dengeye getireceği savunulmuştur. Dalgalı kur sisteminde, cari açık ortaya çıkarsa döviz ihtiyacı ve döviz talebi artar. Döviz kuru değer kazanır, millî para değer kaybeder. Ülkenin dış rekabet gücü ve ihracat artar. Bu defa cari fazla oluşur. Millî para yeniden değer kazanır. Cari fazla varsa, tersi olur. Millî para değer kazanır. Bu teorik yaklaşım tam rekabet piyasasında geçerlidir. Uygulamada tam rekabet piyasası yoktur.

Kaldı ki Türkiye'de hükümet faizde olduğu gibi o kadar yanlış yapıyor ki; kur dengesinin piyasa tarafından oluşması mümkün değil. Kurlarda aşırı dalgalanma istikrarı bozuyor. Bu nedenle Merkez Bankası, TL'yi korumak ve kur kırılganlığının ekonomik istikrarı bozmasını önlemek için döviz alması ve veya satması gerekir.

2012 öncesinde sıcak para girişi kontrol edilmedi ve döviz arzı arttığı için TL aşırı değer kazandı. O kadar ki 2007 yılında Merkez Bankası TÜFE bazlı reel kur endeksi

11.08.2023

127,71'idi. Yani TL döviz sepetine karşı yüzde 27,71 oranında daha değerli idi. Bu nedenle üretim ithal girdiye dışa bağımlı oldu ve cari açığa mahkûm olduk.

Yine o yıllarda birçok iktisatçı TÜFE'yi görmüyor ve bir dolar bir lira olacak, kuru piyasa belirler diyorlardı.

MB'nin döviz alarak TL'nin aşırı değer kazanmasını önlemek lazım diye çok yazdım ve 2007 sonrasında Meclis'te, plan bütçe komisyonunda çok savundum.

TL'nin aşırı değer kazanmasının iyi olmadığını 2004 yılında o zamanki Gözcü gazetesindeki köşe yazımda, 19 Eylül 2004 Pazar günü, "**Kur Tuzağı**" diye yazdım.

Bu yazının ilgili kısmını virgülüne dokunmadan veriyorum;

"Türkiye düşük kur nedeniyle ucuz ithalat yapıyor... Sanayiciler bu durumdan memnun olduklarını ifade ediyorlar... Ucuz ithalattan tüketici de memnun... O halde kurların düşük seyretmesi iyi... Hatta bütün dünya aynı uygulamayı yapsın. Ne var ki bu yararlılara karşılık madalyonun tersinde maliyetler de var..."

*Dahilde işleme rejimi istatistiklerine göre ihracatımız içinde girdi olarak kullanılan ithalat malı oranı yıldan yıla artıyor. Böylece ihracatta yarattığımız katma değer azalıyor. **Başkasının malını alıp, üzerine biraz katma değer koyup, tekrar ihraç ediyoruz.***

2003 yılında ortalama olarak ihraç malı içinde ithal girdi oranı yüzde 63.5 idi... Bu sene(2004) bu oran 65.2'ye yükseldi.

Öte yandan, ithalat daha fazla arttığı için, cari açık artıyor...Cari açığın finansmanı için dış borç artıyor...Sıcak para giriyor...Ekonomi daha kırılğan oluyor..."

Öte yandan; MB döviz satsa da kuru tutamıyor. Kur artışı kısa dönemde TÜFE'nin altında kalsa da, sonrasında fazlasıyla artıyor.

2020 Temmuz ayında dolar kuru 6,8638'idi. 2023 Temmuz ayında 26,5233 oldu. Yüzde 386 arttı. Aynı dönemde TÜFE endeksi 215, 83 oranında arttı. Bugün TL MB TÜFE bazlı reel kur endeksine göre TL, bir dolar ve bir Euro'dan oluşan döviz sepeti karşısında yüzde 51,18 oranında daha düşük değerdedir.

Bu kadar düşük değerde iken artık kurun artmaması gerekir. Ama ekonomi o kadar yanlış yönetiliyor ki, kurlar adeta artmaya zorlanıyor. Dahası; yerel seçimlerde hükümetin alışılmış popülizmi devam ederse; hem kur artışı devam eder, hem de cari açık ve dış borç temerrüt riski artar.